

5.8.2025

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/1088/2025

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry:n lausunto koskien tilauskoulutusta sekä lukion ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille

Lausunnon keskeinen sisältö

OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

OAJ tunnistaa esitysluonnoksessa kuvatut ongelmat liittyen opiskelijarekrytointia tekevien välittäjätahojen toimintaan ja suhtautuu lähtökohtaisesti ymmärtävästi tarpeeseen kerätä kohtuullisia opintomaksuja EU- ja ETA-maiden ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta. Tämän esitysluonnoksen arvioitua vaikutukset yhdistettynä Suomen väestörakenteen lähivuosien kehitykseen edellyttävät kuitenkin välitöntä tarvetta käydä laajaa keskustelua oppivelvollisten koulutusmahdollisuuksien alueellisen saatavuuden sekä alueellisen osaajatarpeen turvaamisesta.

OAJ esittää vakavan huolensa monilla alueilla nopeasti laskevien lukiokoulutuksen opiskelijamäärien vaikutuksista edellytyksiin järjestää lukiokoulutusta jo lähitulevaisuudessa. Harvaan asutuilla alueilla kehityssuunta on oleellisesti sidoksissa myös perusopetuksen yläluokkien opetuksen järjestämiseen. Monessa lukiossa huomattava määrä opiskelijakohtaiseen yksikköhintarahoitukseen oikeuttavista opiskelijoista tulevat tällä hetkellä EU/ETA-alueen ulkopuolelta. Lukukausimaksuista säättäminen oletettavasti tyrehdyttää kyseisiin lukioihin hakeutumista oleellisesti. Lukiokoulutuksen osalta OAJ pitää lausunnon keskeisiä esityksiä silti pääsääntöisesti kannatettavina ja perusteltuina.

Ammatillisen koulutuksen osalta erityisenä huolena on mahdollinen ulkomaisten opiskelijoiden määrän lasku aloilla, joilla on jo nyt merkittävä työvoimapula. OAJ esittää, että EU/ETA:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille suunnattujen maksujen tulee olla kohtuullisia. Lisäksi niihin on luotava valtakunnallinen maksuvapautus- tai stipendirakenne kaikille maksulliseen koulutukseen osallistuville tietyin sosioekonomisin tai humanitäärisin perustein.

5.8.2025

OAJ haluaa kiinnittää esitysluonnoksen jatkovalmistelussa huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

Opiskelijoiden yhdenvertaisuus: Lukuvuosimaksujen käyttöönoton yhteydessä tulee rakentaa valtakunnallinen stipendijärjestelmä ja oikeusturvakeinot (oikaisut ja kantelut), joilla turvataan opiskelijoiden tasapuolinen kohtelu.

Toimeenpanon tuki: Koulutuksen järjestäjille on annettava selkeät ohjeet ja digitaaliset työkalut tilauskoulutuksen ja maksullisuuden toteuttamiseen. Lisäksi tulee varmistaa siirtymävaiheen resurssit (kun rahoituksesta leikataan 18M€, lukuvuosimaksujen käyttöönoton yhteydessä)

Työvoiman saatavuus: Maksullisuus ei saa vaarantaa Suomen työmarkkinoiden osaaajapohjaa, erityisesti niillä aloilla, joilla jo nyt on työvoimapula.

Tytäryhtiöiden asema: Esityksessä tulee huomioida nykyiset järjestelyt, joissa koulutuksen järjestäjillä on olemassa olevia toimivia tytäryhtiöitä tilauskoulutuksen ja koulutusviennin toteutusta varten.

Tietosuoja ja hallinnollinen tuki: Tiedonvaihto-oikeuksia koskeva sääntely on tärkeää, mutta se vaatii rinnalle teknistä ja oikeudellista tukea koulutuksen järjestäjille.

Ylioppilastutkintomaksut: Lakiesityksen valmisteluasiakirjoissa ei ole mainintaa lukukausimaksuvelvollisten opiskelijoiden ylioppilastutkintoon liittyvistä maksuista. Oppivelvollisilla ylioppilastutkinnon kokeet ovat maksuttomia viiteen kokeeseen asti, jonka jälkeen kokeista maksetaan tutkintokertaan osallistumismaksu sekä koekohtainen maksu. Nämä maksut maksetaan ylioppilastutkintolautakunnalle. OAJ pitää oleellisena, että lain valmistelussa huomioidaan myös ylioppilastutkintomaksut ja valmistelussa arvioidaan tässä esityksessä tarkoitettujen lukukausimaksuvelvollisten opiskelijoiden osalta velvoite maksaa kaikista tutkintokerroista ja kokeista ylioppilastutkintolautakunnan määrittelemä korvaus.

Oppimateriaalien maksuttomuus: Nykyinen lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän laskenta sisältää myös oppimateriaalien kustannukset, jotka lisättiin yleiskatteelliseen lukiokoulutuksen yksikköhintarahoitukseen oppivelvollisuuden laajentamisen myötä. Jos lukukausimaksut perustuisivat yksikköhintarahoitukseen, olisi perusteltua tarkentaa lain valmisteluasiakirjoissa myös oppimateriaalien ja opiskelussa tarvittavien välineiden sisältymistä lukukausimaksuun.

Tilauskoulutus

Ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus

Tilauskoulutuksen laajentaminen EU/ETA-alueen kansalaisille on perusteltua osaaajapulan ja kansainvälisen koulutusyhteistyön kehittämisen kannalta. Kuitenkin koulutuksen järjestäjien jo omistamien, tilauskoulutusta ja koulutusvientä varten perustettujen yhtiöiden asema jää esityksessä epäselväksi ja sitä tulee tarkentaa. Lainsäädännössä tulisi mahdollistaa jatkossakin se, että koulutuksen järjestäjä voi käyttää tytärtai osakkuusyhtiötään sopimusteknisenä osapuolena, kunhan koulutuksen järjestäjä säilyttää pedagogisen ja oikeudellisen vastuun koulutuksesta.

5.8.2025

Jos tilauskoulutus siirtyy tutkintojen ja tutkinnon osien osalta tytäryhtiöltä koulutuksen järjestäjälle, tulee hallinnollisen työn resursointi ja osaaminen varmistaa heikentämättä koulutuksen järjestäjän opetus- ja kasvatustehtävää. Samalla on syytä varmistaa, ettei vilpillisten välittäjien toiminta vaaranna opiskelijoiden asemaa.

Lisäksi OAJ muistuttaa, että vastaanottavan oppilaitoksen on varmistettava opiskelijoiden riittävä kielitaito järjestämällä kielitestit kunkin alan vaatimustason mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä on veloitettava huolehtimaan siitä, että suomen tai ruotsin kielen taito kehittyi ammatillisten opintojen rinnalla ammattialan vaatimusten mukaisesti.

Lukiokoulutuksen tilauskoulutus

Lukiokoulutuksen osalta tilauskoulutusta on järjestetty varsin vähän ja tilauskoulutus koskee ennen kaikkea IB-lukiokoulutusta. Tilauskoulutus on rajattu vuoden vaihteessa tarkennetussa lainsäädännössä varsin selkeästi, eikä sen järjestäminen saa säädösten mukaan heikentää koulutuen järjestäjän antamaa muuta lukiokoulutusta. Tilauskoulutuksesta perittävä maksu kattaa myös opintososiaalisia etuja koskevat kustannukset.

OAJ pitää kannatettavana lukiolain 9 § säädöksen 1. ja 4. momenttiin ehdotettuja muutoksia, jotka yhtenäistävät toisen asteen koulutusta koskevia säädöksiä sekä lukiokoulutuksen että ammatillisen koulutuksen osalta.

Lukuvuosimaksut

Ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut

Lukuvuosimaksujen järjestelmä nostaa esiin haastavia oikeusturva- ja yhdenvertaisuuskysymyksiä. Koska EU/ETA-maiden ulkopuolelta tulevat opiskelijat ovat esityksen mukaan jatkossa lukuvuosimaksuvelvollisia, mutta muut vastaavassa koulutuksessa olevat eivät, voi tämä johtaa koettuun epäoikeudenmukaisuuteen ja syrjintään ja osaltaan vaikuttaa kielteisesti Suomen kansainväliseen houkuttelevuuteen.

Siksi EU/ETA:n ulkopuolelta tuleville opiskelijoille suunnattujen maksujen tulee olla kohtuullisia ja niiden tulee kattaa kaikki koulutuksesta aiheutuvat kulut. Perusteluissa lukee, että koulutuksen järjestäjä voi määritellä itse lukuvuosimaksujen suuruuden, joka voi pahimmillaan johtaa siihen, että koulutusta "halpuutetaan" ja esimerkiksi tuen tarpeen tai työpaikalla oppimisen ohjauksen resursointia ei sisällytetä laskelmiin. Resursoitava on myös vastaanottavan koulutuksenjärjestäjän tai oppilaitoksen järjestämät kielitestit, joilla varmistetaan opiskelijoiden suomen tai ruotsin kielen kielitaito sekä kielitaidon kehittyminen ammatillisten opintojen rinnalla.

Huomioitava on myös opiskelijaruokailu, opiskeluhuollon palvelut ja opiskelumateriaalit, joissa tutkinto-opiskelijat (oppivelvolliset ja ei oppivelvolliset) sekä tilauskoulutukseen osallistuvat voivat olla eriarvoisessa asemassa tulomaan mukaan. Samoissa oppimisympäristöissä opiskelevien eri statuksella olevien opiskelijoiden

5.8.2025

opetus, ohjaaminen ja koulutusjärjestelyt aiheuttavat lisätaakkaa jo täystyöllistetyille opetus- ja hallintohenkilöstölle.

Lukuvuosimaksujen käyttöönotto tulee lisäämään hallinnollista, pedagogista ja juridista vastuuta koulutuksen järjestäjillä samaan aikaan, kun resursseja on leikattu ja henkilöstöä monin paikoin vähennetty. Siksi on luotava valtakunnallisia sopimusmalleja tilaajien kanssa, opiskelijoiden tiedottamisesta mallisisältöjä sekä yhteiset ohjeet maksujen hallinnointiin ja oikeusturvakäytäntöihin. Lukuvuosimaksujen perusteista, vapautuksista ja oikeusturvasta on myös luotava selkeät ja monikieliset ohjeistukset. Opiskelijavalintoihin tulisi luoda yhtenäinen ohjausprosessi, joka mahdollistaa valituksen maksupäätöksistä.

Lisäksi lukuvuosimaksuihin on luotava valtakunnallinen maksuvapautus- tai stipendirakenne kaikille maksulliseen koulutukseen osallistuville tietyin sosioekonomisin tai humanitäärisin perustein.

OAJ korostaa, että Suomen kilpailukyvyyn kannalta erityisen huolestuttavaa on mahdollinen ulkomaisten opiskelijoiden määrän lasku aloilla, joilla on jo nyt merkittävä työvoimapula (esim. hoiva-, siivous- ja ravintola-ala). Tähän liittyen tulee arvioida vaikutuksia alakohlaiseen vetovoimaan ja kehittää järjestelmä, joka turvaa työmarkkinoiden osaajatarpeen ja koulutuksen riittävän saatavuuden.

OAJ huomauttaa, että tosiasiaassa lukuvuosimaksujen perusteella tehtävä vähennys ammatillisen koulutuksen rahoitukseen (-18M€) on koulutusleikkaus. Esityksen taustalla on valtiontalouden tasapainottamisen tavoitteet ja oletuksena, että tuo euro-määrä tulee koulutuksen järjestäjille takaisin EU- ja ETA-ulkopuolisten maiden opiskelijoiden lukuvuosimaksuista. On kuitenkin hyvin todennäköistä, että Suomen houkuttelevuus ammatillisen koulutuksen tarjoajana kansainvälisillä markkinoilla tipahtaa sekä lukuvuosimaksujen että oleskelulupakiristysten myötä.

HE:n kirjaus sivulla 28 on kyseenalainen ja pelkkää spekulointia ”Jos ammatillisen koulutuksen määräraha laskisi tulevaisuudessa merkittävästi suhteessa sen nykytasoon, voidaan arvioida, että tilauskoulutuksen määrä kasvaisi.” OAJ pitää tätä kirjausta perusteettomana ja vaatii kirjauksen poistamista.

Lukiokoulutuksen lukuvuosimaksut

OAJ pitää esitystä lukukausimaksuista sinänsä perusteltuna, mutta samalla laajempaa huolta aiheuttavana kokonaisuutena.

Suomalaisen lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmä ja lainsäädäntö on mahdollistanut ulkomaisten opiskelijoiden hakeutumisen opiskelemaan kansalliskieliseen lukiokoulutukseen, jos koulutuksen järjestäjä on arvioinut näillä olevan riittävä kielitaito ja edellytykset lukiokoulutuksen sekä ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Käytäntö lähtömaassa tapahtuvasta opiskelijarekrytoinnista ja lähtömaassa tapahtuvasta yritystoiminnasta on perustunut säädöksiin maksuttomasta toisen asteen kansalliskielisestä koulutuksesta Suomessa. Koulutuskentälle syntyneen yritystoiminnan ansaintalogiikka perustuu Suomen lukiokoulutusta koskevaan lainsäädäntöön ja koulutuksen rahoitusjärjestelmään. Tämän kaupallisen toiminnan tarkoituksenmukaisuutta ja

5.8.2025

eettisyyttä on arvioitava suhteessa koulutuksen rahoitusjärjestelmään ja kansallisiin koulutusta koskeviin säädöksiin sekä kansainvälisiin sopimuksiin lapsen oikeuksista.

OAJ pitää viime vuosina muotoutunutta ulkomaisten opiskelijoiden yritysmäiseen maahantuontiin liittyvää toimintaa eettisesti arveluttavana. OAJ:n tietojen mukaan tässä tarkoitettujen ulkomaisten opiskelijoiden opiskelumotivaatio on yleisesti vahva, mutta samalla myös paineet koulutuksessa menestymiseen ovat huomattavat johtuen opiskelijoiden huoltajien koulutukseen kohdentamista investoinneista. Kyseisten opiskelijoiden kielelliset valmiudet ovat olleet myös osin heikkoja. OAJ:n tietojen mukaan opiskelijat tarvitsevat usein huomattavaa tukea ja ohjausta opintojensa tueksi. Ennen kaikkea huolta on herättänyt opiskelijan ohut turvaverkko ja perheen/huoltajien heikot edellytykset tukea opiskelijaa maantieteellisen etäisyyden takia.

Nykyinen menettely on edesauttanut joidenkin lukioden toimintaedellytyksiä, mutta samalla aiheuttanut lukiokoulutuksen kuntarahoitusjärjestelmän kautta yhteisvastuullisia kustannuksia myös niille kunnille, jotka eivät ole järjestäneet lukiokoulutusta tässä tarkoitetuille ulkomaisille opiskelijoille. Samaan aikaan opiskelijamäärät koko suomen lukiokoulutuksessa lähtevät laskuun nykyisistä huippuluvuistaan lähitulevaisuudessa. Jos ulkomaisten opiskelijoiden hakeutumista lukiokoulutukseen, opiskelua ja kiinnittymistä työelämään johtavaan kansalliskieliseen koulutusjärjestelmään halutaan edesauttaa, olisi OAJ:n näkemyksen mukaan asiaa tarkasteltava omana opiskelu- ja rahoituskokonaisuutenaan, joka edellyttää tarkoitukseen soveltuvia käytänteitä ja säädöksiä.

Esitetty lukukausimaksujen käyttöön ottaminen lukiokoulutuksessa tulee oletettavasti oleellisesti vähentämään tai jopa tyrehdyttämään EU/ETA-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden hakeutumista lukiokoulutukseen. Tällä voi olla huomattavia vaikutuksia koulutuksen järjestämisedellytyksiin sekä opetushenkilöstön työnteon edellytyksiin niissä oppilaitoksissa, joissa tällä hetkellä on huomattava määrä ulkomaisia opiskelijoita.

Samaan aikaan ikäluokkien pientyminen sekä maan sisäinen muuttoliike tulevat oleellisesti vaikuttamaan harvaan asuttujen alueiden ja pienten lukioden toimintaan Suomessa. Kehityssuunta edellyttää välitöntä tarvetta käydä laajaa keskustelua lukiokoulutuksen alueellisen saavutettavuuden turvaamisesta. Harvaan asutuilla alueilla kehityssuunta on oleellisesti sidoksissa myös perusopetuksen yläluokkien opetuksen järjestämiseen.

Vuonna 2024 säädetty lukiokoulutuksen rahoituslain uudistus oli osaltaan riittämätön tulevien haasteiden mittaluokat huomioon ottaen. OAJ pitää oleellisena kehittämissuhteita ohjaavana arvona, että Suomessa on kattava lukioverkko ja että lukiokoulutus järjestetään lähtökohtaisesti lähiopetuksena. Opiskelijan näkökulmasta lukiota tulee voida käydä lähtökohtaisesti kotona asuen. OAJ uudistaa viimeisen lukiolain uudistuksen yhteydessä lausumansa (4.6.2024):

”Saavutettavuudessa on tunnistettava perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yhteinen järjestäminen. Pienten lukioden toimintaa, toimintaedellytyksiä ja siten rahoitusmekanismia tulee tarkastella sidoksissa perusopetuksen järjestämi-

5.8.2025

seen. Pienten lukioden aineenopetus on oleellisin osin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen yhteisin opettajin järjestetty.

Kunnalla on velvollisuus järjestää perusopetusta, mutta lukiokoulutuksen järjestäminen on kunnalle vapaaehtoista. Ikäluokkien pienentyessä kunta on kuitenkin tarkasteluyksikkönä pieni sekä rahoituksen että järjestämisen näkökulmasta.

OAJ pitää välttämättömänä, että rahoitusjärjestelmää ja koulutuksen järjestämistä kehitetään mitä pikimmiten tunnistamaan alueellinen yleissivistävän koulutuksen järjestäminen, järjestäjaverkko ja väestöennusteeseen perustuva oppilas- sekä opiskelijamäärä. Tämä edellyttää rohkeaa alueellisen yleissivistävän koulutuksen järjestämislupatarkastelun aloittamista sekä lukiokoulutuksen alueellisen järjestämisvelvoitteen tarpeellisuuden arviointia.”

Lakiesityksen valmisteluasiakirjassa (4.2.3 Vaikutukset koulutuksen järjestäjiin, s. 23) mainitaan, että *vuoden 2022 lopussa noin 900 opettajaa työskenteli sekä yläkoulussa että lukiossa (4 % opettajista)*. OAJ:n tietojen ja näkemyksen mukaan tämä on huomattavasti aliarvioitu luku. OAJ:n OTUS:lla vuonna 2023 teettämän työaikakyselyn mukaan yhteisiä Pe-Lu opettajia oli 12 % vastanneista (N=1800). Vuoden 2024 OAJ:n toimesta lukion opettajille suunnatun lukiokyselyn taustamuuttujien mukaan 8 % vastanneista lukio-opettajista ilmoitti opettavansa myös peruskoulussa. Vastaavasti vuoden 2022 oppivelvollisuuskyselyyn vastanneista lukion opettajista 15 % ilmoitti opettavansa myös peruskoulussa. Kaksi viimeistä kyselyä suunnattiin ennen kaikkea lukiossa opettaville opettajille. Yhteenvetona näistä kolmesta kyselystä voi valistuneesti arvioida, että ainakin yli 10 % lukioissa opettavista opettajista opettaa myös peruskoulussa.

Esitetty kolmansien maiden kansalaisia koskeva lukukausimaksun suuruuden rajaaminen ”vähintään keskimääräiseen yksikköhintaan” on nähdäksemme perusteltu. Perusteluissa todetaan hyvin, että lukiokoulutuksen tulee olla voittoa tavoittelematonta ja siten yksikköhinnaltaan alempien koulutuksenjärjestäjien tulee huomioida asia lukukausimaksuissaan. Samaan aikaan esitetty muotoilu ”vähintään keskimääräisestä” yksikköhinnasta antaa ymmärtää, että maksu voi olla korkeampikin. Koulutuksen järjestäjien päättämiä lukukausimaksuja oletettavasti säätelee kuitenkin näiden välinen kilpailuasetelma. OAJ:n näkemyksen mukaan säädöksessä on selkeästi määriteltävä lukukausimaksun määräytymisen perusteet huomioiden voittoa tavoittelemattomuus ja että lukukausimaksun suuruus saatetaan hyvissä ajoin tietoon opiskelijalle.

Jos lukukausimaksu rajattaisiin kategorisesti keskimääräiseen yksikköhintaan, johtaisi se tilanteeseen, jossa nykyiset pienemmät koulutuksenjärjestäjät joutuisivat kompensoimaan huomattavan osan opiskelijakohtaisesta kustannuksesta omalla rahoitusosuudellaan. Näin ollen opiskelijatuonti aiheuttaisi koulutuksenjärjestäjälle nykytilaan verrattuna kansallisia opiskelijoita suuremmat kustannukset, mikä oletettavasti osaltaan vaikuttaa asiaan liittyviin päätöksiin kunnissa. Tarkoituksenmukaista ei kuitenkaan olisi, että opiskelu olisi yhdenvertaisuusnäkökulmasta samassa koulutuksessa huomattavan eri hintaista eri puolilla Suomea.

5.8.2025

Esityksen perusteluissa viitataan opiskelijamäärien mahdollisesta vähenemisestä aiheutuviin opetusta ja opintotarjontaa koskeviin vaikutuksiin. Lain tullessa esitetysti voimaan 1.8.2026, on sillä oletettavasti varsin nopeasti vaikutuksia niihin lukiokoulutuksen järjestäjiin, joissa opiskelee nykytilassa huomattavasti EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulleita opiskelijoita. Tämän osalta valmisteluasiakirjoissa on puutteellisesti arvioitu lakimuutosten vaikutukset koulutuksen järjestämisedellytyksiin ja opetushenkilöstöön.

Esitetyissä lakikokonaisuuden valmisteluasiakirjoissa ei ole erikseen mainintaa lukukausimaksuvelvollisten opiskelijoiden oppimateriaalien maksullisuudesta tai maksutomuudesta. Nykyinen lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän laskenta sisältää myös oppimateriaalien kustannukset, jotka lisättiin yleiskatteelliseen lukiokoulutuksen yksikköhintarahoitukseen oppivelvollisuuden laajentamisen myötä. Jos lukukausimaksut perustuisivat yksikköhintarahoitukseen olisi perusteltua tarkentaa lain valmisteluasiakirjoissa myös oppimateriaalien ja opiskelussa tarvittavien välineiden sisällymistä lukukausimaksuun.

Esitysluonnoksessa ei myöskään mainita ns. kaksois- tai kolmoistutkinnon suorittajia lukukausimaksuvelvollisten opiskelijoiden osalta. EU- ja ETA-alueen ulkopuolisia kaksois- tai kolmoistutkinnon suorittajia on kuitenkin oletettavasti määrällisesti varsin vähän. Rahoitusjärjestelmän näkökulmasta lukukausimaksuvelvolliset ns. kaksoistutkinnon suorittajat olisivat näin ollen ammatillisen koulutuksen opiskelijoina ammatillisen koulutuksen lukukausimaksujen piirissä ja ammatillinen koulutuksen järjestäjä vastaisi ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytyksenä olevien opintojen kustannuksista tai järjestämistä nykyiseen tapaan. Ns. kolmoistutkinnon eli koko lukion oppimäärää suorittavien opiskelijoiden osalta nämä tulisi koko oppimäärän suorittamisen osalta sisällyttää lukiokoulutuksen järjestäjän lukukausimaksujen piiriin siltä osin, kun nämä suorittavat opintoja lukiokoulutuksen järjestäjän opiskelijoina.

Rahoituslain muutokset

Esitetyt muutokset rahoituslakiin, joilla EU/ETA-ulkopuolisten opiskelijoiden valtion-osuusrahoitus poistetaan, ovat linjassa lukuvuosimaksujärjestelmän kanssa. Muutos vaatii kuitenkin siirtymäajan ja tukea koulutuksen järjestäjille, erityisesti niille ammatillisen koulutuksen järjestäjille, jotka ovat jo investoineet kansainväliseen koulutukseen. Suosittelemme erityisrahoituksen kohdentamista muutosvaiheen hallintaan.

Esitetty muutostarve lukiokoulutusta koskeviin rahoitussäädöksiin on niin ikään linjassa esitettyjen lakimuutosten kanssa.

Kansainvälisisistä opiskelijoista pääosa on nimenomaan pienissä, alle 200 opiskelijan lukioissa. Näiden osalta opiskelijamäärän väheneminen toisaalta korottaa koulutuksenjärjestäjäkohtaista yksikköhintaa, mutta samalla se vähentää oppilaitoksen yksikköhintarahoitukseen oikeuttavaa koulutuksenjärjestäjän kokonaisrahoitusta. Säädosmuutoksilla voi olla lyhyellä aikavälillä huomattava vaikutus joidenkin lukioiden kokonaisopiskelijamäärään, rahoituspohjaan ja siten toiminta-

5.8.2025

edellytyksiin. Kokonaisuudella on oletettavasti näissä lukiossa huomattavia vaikutuksia henkilöstöön ja opintotarjontaan.

OAJ pitää tältä osin esityksen henkilöstövaikutusten arviointia puutteellisenä.

Lisäksi OAJ korostaa, että opettajarekisterin edelleen puuttuessa Suomesta on vaikea seurata ajantasaista opettajatilannetta ja kelpoisuusastetta. Valtakunnallisen opettajarekisterin käyttöönotto helpottaisi huomattavasti alueellista opettajatarpeen seurantaa ja ennakkointia.

Oppivelvollisuuslakiin ehdotettava muutos

Oppivelvollisuuslain muutoksessa, jossa lukuvuosimaksuvelvolliset opiskelijat rajataan lain soveltamisen ulkopuolelle, tulee tarkentaa perusteet ja vaikutukset alaikäisten oikeuteen maksuttomaan koulutukseen. Esitys on periaatteessa johdonmukainen suhteessa maksullisuuden tavoitteisiin, mutta se voi johtaa tilanteisiin, joissa osa nuorista jää ilman sivistyksellisten oikeuksiensa suojaa. Tarvitaan kansallinen linjaus, joka varmistaa lasten ja nuorten koulutuksellisen yhdenvertaisuuden, kun pohditaan ulkomailta Suomeen tulleiden oppivelvollisten koulutusta ja sen maksullisuutta/maksuttomuutta.

OAJ huomauttaa, että esityksessä ei oteta riittävästi kantaa siihen, miten alueellisesti saavutettavat kouluttautumismahdollisuudet taataan jatkossa kaikille oppivelvollisille, jos oppilaitosverkko äkillisesti supistuu lukuvuosimaksujen seurauksena.

Tietojenvaihto koulutuksen järjestäjien ja maahanmuuttoviraston välillä

Tiedonsaantioikeuksien laajentaminen koulutuksen järjestäjille on perusteltua tilauskoulutuksen ja lukuvuosimaksujärjestelmän toimeenpanon turvaamiseksi esitetyllä tavalla täsmentämällä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 109 b § ja lukiolain 60 § säädöksiä. Katseluoikeudet oleskelulupatietoihin tulee toteuttaa tietosuojaperiaatteita kunnioittaen ja rajata vain välttämättömiin tilanteisiin. Samalla tarvitaan valtakunnalliset käytännöt ja tekninen tuki tietojen käsittelyyn, jotta koulutuksen järjestäjät pystyvät hoitamaan vastuunsa lainmukaisesti ja tehokkaasti.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Eira Bani
koulutuspolitiikan päällikkö

Tuomo Laakso
johtava erityisasiantuntija